

Asia: VN/15033/2019-LVM-157

Luonnos valtioneuvoston periaatepäätökseksi liikenteen automaatiosta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Solita Oy kiittää Liikenne- ja Viestintäministeriötä lausuntopyyntöä koskien Valtioneuvoston periaatepäätöstä liikenteen automaatiosta. Periaatepäätös huomioi pääpiirteittäin sekä liikennealan että yrityksemme näkökulmat niin tarpeiden kuin kehityssuuntienkin osalta. Oleellisinta on, että suunnitelmassa on huomioitu automaation kehitys kaikissa kulkumuodoissa nostaen esiin kulkumuotokohtaisia toimenpiteitä, mutta käsittelemällä automaation vaikutuksia koko liikennejärjestelmään.

Esitetyt liikennejärjestelmää poikkileikkaavat automaation kehityksen tavoitteet ovat ymmärrettäviä, mutta ihmiskeskeisen suunnittelun ja ratkaisujen (ml. tekoäly) läpinäkyvyyden ja selitettävyyden lisäksi huomiota kiinnitetään myös teknologioihin ja kehittäviin yritystoimijoihin. Liikenteen automaation kehitys edellyttää jatkossa merkittäviä t&k-investointeja sekä julkiselta kuin yksityiseltä sektorilta. Täten on äärimmäisen tärkeää, että suunnitelmassa on huomioitu kokeilukulttuurin ja siihen liittyvät rahoitusmahdollisuus. Mielestämme suunnitelmassa ei kuitenkaan ole tarpeeksi kiinnitetty huomiota kokeiluissa ja piloteissa kehitettyjen ratkaisuihin skaalautuvuuteen, jossa perinteisesti on ollut haasteita. Sitä tulisikin painottaa ja arvioida enemmän kokeiluja ja niiden rahoitusta suunniteltaessa vaikuttavuuden maksimoimiseksi.

Automaation kehityksessä ja käyttöönotossa tiedon (ajoneuvot + infra) saatavuus, analysointi ja jakaminen ovat elintärkeässä roolissa liikennejärjestelmän reaaliaikaisen tilannekuvan luomiseksi. Tämä asettaa vaatimuksia tarkalle staattiselle tiedolle, mutta erityisesti useammasta lähteestä ja tuottajalta saatavalle dynaamiselle tiedolle. Liikenneverkon ja -infrastruktuurin sekä eri toimijoiden tuottamaa tietoa yhdistämällä ja hyödyntämällä voidaan olettaa olevan positiivisia vaikutuksia mm. turvallisuuteen, liikenteen optimointiin, liikenteenhallintaan, tehokkuuteen ja sujuvuuteen, mutta myös uusien palveluiden ja niihin kytkeytyvien uudenlaisten liiketoimintamallien syntymiseen. Tämä on syytä huomioida myös automaatiota kehitettäessä.

Kaikissa kulkumuodoissa yhteistä on datan laadun, analysoinnin ja tiedonsiirron suuri merkitys. On erittäin tärkeä luoda kokonaisnäkemys liikkujien, kulkuneuvojen ja infrastruktuurin tuottaman tiedon rooleista ja yhteentoimivuudesta. Tässä yhteydessä suunnitelma nostaa esiin standardisoinnin merkityksen. Standardisoinnin tiedetään kuitenkin pääsääntöisesti vievän paljon aikaa, jolloin siitä voi tulla myös rasite kehitykselle. Siten standardisoinnin rinnalla olisi hyvä kiinnittää huomioita niin tiedon harmonisointiin ja dokumentointiin yhteismitallistamisen kasvattamiseksi kuin myös laaja-alaisesti saatavilla olevien rajapintojen luomiseksi datan saavutettavuuden lisäämiseksi. Sovituilla tiedonjakomalleilla ja rajapinnoilla sekä mm. sen pohjalta syntyvällä tilannekuvalla nähdään merkittäviä sovellusmahdollisuuksia myös matka- ja toimitusketjujen optimoinnissa ja liitynnöissä sekä soveltuvin osin myös kuljetusten seurannassa.

Tiedon hyödyntämisen edistämisen ja ekosysteemien näkökulmasta on ilahduttavaa nähdä, että suunnitelma huomioi Fintraffic Oy:n merkityksen liikennetiedon solmupisteenä ja kehityksen yhtenä mahdollistajana rajoittamatta kuitenkaan muiden toimijoiden toimintavapautta tiedon tuottamisessa ja hyödyntämisessä. Tiedon hyödyntämisen edistämisen liikennemuotoikohtaisissa toimenpiteissä on kuitenkin hieman yllättävää, että miehittämättömän ilmailun kehittämisessä yritys kentästä on nostettu esiin vain teleoperaattorit.

Liikenteen automaatio tulee johtamaan liikenteen alalla uudenlaisten (liike)toimintamalleihin verkottuneissa ympäristöissä (ts. ekosysteemeissä), joissa keskiössä ovat tietoliikenteen ja -verkkojen lisäksi muun muassa liikenteen datatalous. Tämä mahdollistaa eri toimijoiden työskentelemisen yhteisissä ympäristöissä datan keräämiseksi, jalostamiseksi ja uusien dataa hyödyntävien palveluiden luomiseksi. Luonnollisesti datan omistajuus on keskeisessä asemassa nykyajan digitalisoituvassa maailmassa, ja siten on kyettävä löytymään ja kehittämään toimivat datatalouden liiketoimintamallit, jotka ovat tarpeeksi houkuttelevia, mutta eivät vaaranna liikesalaisuuksia tai yksityisyyttä. Tämä vaatii tulevaisuudessa vielä runsaasti t&k-toimintaan panostamista.

Dataan perustuvan liiketoiminnan ja ekosysteemien osalta oleellista on löytää eri toimijoille riittävä motivaatio osallistua uusien mahdollisuuksien tutkimiseen ja ratkaisujen ja/tai teknologioiden kehittämiseen. Toimijan roolista riippuen syyt ja intressit yleensä vaihtelevat, mutta sekä julkisia että yksityisiä toimijoita tarvitaan. Oli kyse mistä tahansa kehitystoiminnasta, tulee se edellyttämään huomattavia investointeja erityisesti yrityksiltä. Investointipäätösten tekeminen taasen on yleensä pitkälti riippuvainen jo aikaisemmin käsitellystä kehitystoimintaan suunnatusta rahoituksesta, mutta erityisesti kehitettävän ratkaisun arvioidusta liiketoimintapotentialisista ja vaikuttavuudesta. Vaikka vaikuttavuus on nostettu suunnitelmassa esiin, mielestämme vaikuttavuusarviointien merkitystä tulisi edelleen korostaa, ja siten vaikuttavuutta eri tasoilla, segmenteissä ja kulkumuodoissa tutkia jatkossakin lisää. Ilman hyvää ja kattavaa näkemystä mahdollisuuksista on pelko, että toimijat eivät uskalla investoida osaamisen saati teknologian kehittämiseen. Myös kokeilujen kriittinen arviointi on erittäin tärkeää, jotta kyetään panostamaan oikeasti skaalautuviin ratkaisuihin tai niiden lisätutkimiseen.

Kehitettävien automaatioratkaisujen kestävyys on kiinnitettävä erityistä huomioita, koska automaation lisääntymisen myötä on riski liikenteen päästöjen kasvamiselle. Tästä syystä ihmis- ja

asiakaskeskeiseen, tasa-arvoiseen suunnitteluun tulee panostaa, jotta käyttäjien tarpeet voidaan ottaa huomioon, mutta samalla vältetään tilanteen, jossa automaattioratkaisut palvelevat vain tiettyjä ryhmiä. Tämä on myös yksi vaikuttavuustutkimuksien tärkeyttä korostava seikka.

Lopuksi tulee muistaa, että kaiken kehitystyön tulee tukea kotimaisen teollisuuden ja yrityskentän kilpailukyvyä vahvistamista. Siten on positiivista, että suunnitelma on kaiken kaikkiaan kyllin konkreettinen ja realistinen sortumatta liialliseen visiointiin.

Aapaoja Aki
Solita Oy - Solita Liikenne